

Geleneksel Kır Meskenlerinde Mimari Degradasyon: Sinop İli Örneği

Architectural degradation in traditional rural houses: A case study of Sinop

Mutlu Kaya*^a

Makale Bilgisi

DOI:
10.33688/aucbd.554992

Makale Geçmişi:
Geliş: 25.09.2018
Kabul: 14.02.2019

Anahtar Kelimeler:
Sinop
Kırsal Yerleşmeler
Ahşap Mesken
Degradasyon

Öz

Günümüz dünyasında her alanda görülen hızlı değişim, Türkiye kırlarını da etkisi altına almış, geleneksel kır meskenleri çok hızlı gelişen bir mimari degradasyonla karşı karşıya kalmıştır. Bu çalışmada Sinop yöresinde bulunan geleneksel ahşap meskenlerdeki değişim ele alınmış, coğrafi çevrenin bütün özelliklerini içinde barındıran bu konutların hızla nasıl aslından uzaklaştırıldıkları ve bunu etkileyen hususlar üzerinde durulmuştur. Sinop yöresinde, çevredeki zengin orman örtüsünden faydalanılarak inşa edilen ahşap kır meskenlerinin bir kısmı göçler sonucu hızla boşalan yerleşmelerde kaderine terk edilerek yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalırken halen kullanılan meskenler için de farklı bir tehlike söz konusudur. Gerek yeni bir ev inşa etmenin ekonomik zorlukları, gerekse kerestenin pahalılığı ve doğal çevreden artık temin edilemez oluşu yöre halkının mevcut ahşap evlerini en kolay ve ucuz şekilde kullanılabilir hale getirmeye zorlamaktadır. Bu süreçte; evlerin çatısındaki taş örtü yerini kiremit ve sac örtüye, ahşap malzeme ise yerini tuğla/briquet gibi malzemelere bırakmaya başlamıştır. Sonuç olarak yöredeki geleneksel konutlar hızla yerini doğal ve çağdaş yapı malzemesinin birlikte yer aldığı ne geleneksel ne de modern olmayan konutlara bırakmaktadır.

Article Info

DOI:
10.33688/aucbd.554992

Article History:
Received: 25.09.2018
Accepted: 14.02.2019

Keywords:
Sinop
Rural Settlements
Wooden House
Degradation

Abstract

Rapid change in each field in today's world has also influenced rural settlements in Turkey and traditional rural dwellings have been faced with a rapidly developing architectural degradation. In this study, the change in traditional wooden houses in Sinop region was discussed and it is emphasized the reasons why these houses are quickly removed from their origins which have all the features of the geographical environment, and issues affecting them. Most of the villages in the Sinop region are made up of wooden country houses constructed by taking advantage of the rich forest cover around the periphery. In the region where rural settlements are being abandoned due to economic backwardness, many rural houses are faced with the danger of extinction by leaving to their fate while there is a different threat for the houses still used. In this case, both the economic difficulties of building a new house and the cost of timber, and the fact that it is no longer available in natural surroundings force local people had wooden houses usable in an easy and cheap as possible way. In this process; they started to place the stone cover in the roofs of the houses with tiles and sheet metal, and in the houses of the houses with wooden materials like brick / briquettes. As a consequence, traditional residences in the region quickly leave their place nor traditional neither modern residences where natural and contemporary building materials co-exist.

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: mutlu.kaya@omu.edu.tr

^a Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun/Türkiye, <https://orcid.org/0000-0001-9165-0110>

1. Giriş

Yerleşmelerin çekirdeğini oluşturan en temel unsur meskendir. Meskenler, yapı malzemesi ve düzenleniş şekilleriyle buldukları coğrafi koşulların etkisini taşıdıkları ve bu etkiyi yansıtabildikleri oranda coğrafi önem taşırlar. Bu etkiyi yansıtanlar da daha çok kırsal meskenlerdir (Tolun-Denker, 1977:60).

Şehirlerde kimin sahip olacağı bilinmeden inşa edilen konutların aksine geleneksel kırsal konutlar ailenin ekonomik faaliyeti, ekonomik düzeyi, birey sayısı, kültürü, çevrenin jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri, iklimi, bitki örtüsünü yansıtan öğeler barındırır. Geleneksel konutun her birimi, bu hususlar çerçevesinde şekil bulur. Geleneksel meskenler sadece kullanılan malzeme bakımından değil düzenleme şekilleri ve donatım bakımından da farklılıklar gösterir. Diğer bir deyişle bir evin nasıl ve neden yapıldığı değil, kim için ve ne için yapıldığı önemlidir (Tolun-Denker, 1977:128). Yerel ustalar ve yöre halkı uzun bir döneme dayanan tecrübelerini kullanarak coğrafi koşullara en uygun yapıyı inşa ederler. Bu meskenlerde inşa malzemesinden işgücüne tüm kaynaklar yakın çevreden ve yerel kaynaklardan elde edilir.

1950'li yıllarda başlayıp 1990'lı yıllarda zirveye ulaşan kırdan kente doğru göçler kırsal alanlarda yer alan yerleşmelerin boşalmasına ve birçok konutun kendi kaderlerine bırakılmasına yol açmıştır. Kırsal alanlarda kalan yaşlılar evlere istenilen düzeyde bakamamış evler tahrip olmaya başlamıştır. Ulaşım ve iletişimin artması modern yapı malzemelerinin daha uygun fiyatlı ve ulaşılabilir hale gelmesini sağlamış, köylerde meskenin yapı malzemesi yakın çevreden elde edilen ahşap ya da taş olmaktan çıkmış konutlar briket/ betonarme evler haline gelmeye başlamıştır. Ataerkil aile yapısı bozulmuş, evlenen her erkek kendine bir ev yapmaya başlamış, yurtiçinde büyük şehirlere ya da yurt dışına göç eden insanlarda beğeni kavramı değişmiştir. Ekonomik yapı değiştikçe köylünün üretim sistemine göre şekillenen evlerin plan ve inşa şekilleri de bu değişikliklerden etkilenmeye başlamıştır. Ahşap ve taş malzemeyle yapılmış sürekli bakım ve onarım isteyen evlerden ziyade betonarme evlerde yaşamak köylerde toplumsal bir statüye sahip olmakla eş anlamlı hale gelmiştir.

Köylerdeki geleneksel hayatı devam ettiren yaşlı nüfusun ölümüyle, olduğu biçimiyle kabul edip değiştirmeden korudukları kültür de haraplaşma ve yok olma sürecine girmeye başlamıştır. Hızla göç alan kentlerimizde yok olan mimari kimlik kırsalda da bir yandan koruma bilincinin olmaması, diğer yandan mimarlık araştırmaları bağlamında fazla dikkat çekici bulunmaması nedeniyle öğrenilmeden yok olma sürecine girmiştir (Eres, 2016:8).

1.1. İlgili Çalışmalar

Fiziki coğrafya özelliklerinin ve beşeri faaliyetlerin birer yansıması olan geleneksel meskenler, coğrafyacılar tarafından bölgesel ve ulusal çapta yapılan birçok araştırmaya (Doğanay, 1994; Gürbüz, 1998; Işık, 1992; Köse, 2005; Tanoğlu, 1954; Tanoğlu, 1969; Tolun-Denker, 1977; Tunçdilek, 1956; Tunçdilek, 1967; Tümertekin ve Özgüç, 2009; Zaman, 2017 vd.) konu olmuşlardır. Bu çalışmalara ek olarak doğrudan araştırma sahasındaki kırsal meskenlerle ilgili araştırmalar da yapılmıştır:

Çal (1998); *The Architecture of Boyabat Village Houses/ Boyabat Köy Evleri Mimarisi* isimli çalışmada Boyabat çevresindeki kırsal meskenlerin genel özellikleri hakkında bilgilere yer vermiştir.

Çal (2014); *Boyovası/Boyabat Kazasında Türk Mimarisi* isimli eserinde Hurufat defterlerindeki kayıtlara göre Boyabat'taki geleneksel yapıları incelemiştir.

Yılmaz (2001); *Sinop-Kastamonu Yöresi Ahşap Kır Meskenlerinde Taş Çatı Örtüsü* isimli çalışmada, coğrafi çevre ile meskenler arasındaki ilişkiler bağlamında yöredeki geleneksel kırsal konutlarda çatı malzemesi olarak kullanılan taşların elde ediliş şekilleri ve kullanım biçimlerini ele almıştır.

Yılmaz (2005); *Doğal Afet Riski Taşıyan Yörelerde Yeniden İnşa Edilebilir Yapı Malzemesi Kullanımının Önemi; Sinop Örneği* isimli çalışmada Sinop ilinde geleneksel meskenlerin inşasında kullanılan ahşap malzemenin doğal afetler sonrasında tekrar kullanılabilirliği üzerinde durmuştur.

2. Materyal ve Yöntem

Sinop, Türkiye'nin kuzeyinde Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alır (Şekil 1).

Şekil 1. Sinop ili lokasyon haritası.

Kırsal toplumların, çevresindeki malzemeyi kullanarak ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak doğayla uyumlu bir şekilde inşa ettikleri konutlar özel bir öneme sahiptir. Sinop ilinde taş ve ahşap birlikteliğiyle inşa edilen ve benzerlerinden farklı özellikleriyle özel öneme sahip olan kırsal konutlar bunlara en güzel örneklerdendir. Araştırma sahasında köy yerleşmelerinin boşalmasıyla bakımsızlık nedeniyle yıkılma sürecine girmiş konutların yanında son dönemde geleneksel yapı malzemesinin

teminin zor ve pahalı olması nedeniyle özgün mimari yapısını kaybetmeye başlayan konutların sayısı da gittikçe artmaktadır. Bu çalışmada Sinop ilinde yer alan kırsal konutlar örneğinde yanlış yapı malzemesi kullanımı ve onarım gibi nedenlerle geleneksel konutlarda meydana gelen tahribat açıklanmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi benimsenen bu çalışmada, arazi çalışmaları ve yapılandırılmamış görüşme teknikleri ile elde edilen birincil verilerle birlikte literatür taraması sonucu derlenen bilgiler kullanılmıştır. 2012-2018 yılları arasında il genelinde farklı ilçelerde yaklaşık 60 köyde arazi çalışmaları ve incelemeler yapılmıştır. Bu arazi çalışmalarında yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılarak ahşap ev ustaları ve yöre halkı ile evlerin inşa süreci ve şekilleri hakkında toplanan bilgiler çalışmaya temel oluşturmuştur.

3. Sinop'ta Geleneksel Ahşap Evlerin Genel Özellikleri

Sinop ili genelinde yakın çevreden temini kolay olması ve bol bulunması münasebetiyle evlerin büyük çoğunluğu ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. Ahşap, temelde ve çatıda taş malzeme ile tamamlanmıştır (Foto 1).

Foto 1. Sinop yöresinde ahşap-taş malzeme birlikteliğiyle inşa edilmiş geleneksel kır meskeni ve aynı özelliklere sahip köy ambarı (Kurtköy/Ayancık)

Evlerin inşasında suya karşı dayanıklı oluşlarından ötürü genel olarak meşe ve kestane ağaçları tercih edilmiştir. Fakat yörede çam türlerinden ve kayından yapılmış evlere de rastlamak mümkündür. Bu ağaç türlerinden elde edilen tahtalar zıvana adı verilen ağaç çivilerle birleştirilmiştir¹. Evlerin toprakla temas ettikleri alanlarda temel olarak taş bloklar kullanılmış böylece ağaç malzemenin toprak ve suyla temas ederek çürümesi engellenmeye çalışılmıştır. Evlerin temel kısmında kullanılan taş malzeme ender görülen bir kullanım şekliyle Ayancık, Erfelek ve Türkeli çevresinde çatı örtüsü olarak da kullanılmıştır. Yörede genel olarak Eosen ve Üst Kretase fliş

arazilerinden elde edilen ince tabakalı (laminalı) kil taşları ile yine ince levhalara ayrılabilen şistî kayalar çatı örtüsü olarak kullanılmıştır. Bu kayalar, deniz kıyılarında ortaya çıkan falezli yapılardan, akarsu vadilerindeki tabakalara ayrılma özelliğine sahip iri gövdeli taş bloklardan ve sahilden uzak ve yüksekte kalan iç kesimlerde heyelanlar veya yol açmaları sonucu ortaya çıkan ana kaya yüzeylerinden elde edilmektedir. Çatı örtüsü olarak kullanılacak kayaların kalınlıklarının 2-4 cm, boyutlarının ise 40 x 50 veya 50 x 70 olması tercih edilmiştir (Yılmaz, 2001). Hali hazırda yaygın olarak kullanılan kiremit ve sac örtüye oranla oldukça ağır olan taş örtü, tahta çiviler kullanılarak birbirine geçme şeklinde inşa edilen kerestelerin üzerine bindirdiği yük sayesinde ahşap duvarların gevşemesini, aralarının açılmasını ve yukarıya kalkmalarını önlemektedir. Günümüzde neredeyse tamamen terkedilmiş olsa da kimi zaman ahşap doğrudan çatı örtü malzemesi olarak da kullanılmıştır. Yörede bu örtüye pedavra (bedavra ya da badavra) denilmektedirⁱⁱ (Foto 2).

Foto 2. Çatı örtüsü olarak pedavra adı verilen ahşap malzemenin kullanıldığı eski bir köy camisi (İnaltı Köyü/Ayancık).

Eğimli alanlarda yapılan evlerde eğimi ortadan kaldırmak için en altta yarım kat şeklinde ahır üst kat yerleşim alanı olarak planlanmıştır. Ahırın hemen evin altında bulunmasının iki sebebi vardır: Birincisi hayvanlara daha kolay erişim imkânı olması, ikincisi de ahırın sıcaklığının yaşam alanı olan katın ısınıpı arttıracacağı düşüncesidir. Geleneksel konutlarda her oda ayrı bir ev olarak planlanmıştır. Evlenen her erkek çocuk eşi ile birlikte bir odaya sahip olup orada yaşamına devam etmiştir. Bu sebeple ekonomik şartlar imkân verdiği sürece geleneksel konutlarda oda sayısı erkek çocuk sayısına göre belirlenmiştir. Her evde iki tuvalet bulunmaktadır. Bunların biri aile büyüklerinin odasında bulunurken diğeri ortak kullanımdadır.

Evin girişinin hemen altında bir boşluk bırakılmıştır. Hayat altı adı verilen bu bölüm, hayvanların yaz döneminde sıcaktan korunmak yağışlı zamanlarda ise ıslanmamaları için bağlandığı, beslendiği, odun depolanan, tavukların beslendiği, tarım aletlerinin muhafaza edildiği alandır. Ayrıca evin alt tarafının boş bırakılmasında hava sirkülasyonu sağlayarak nem oranının çok yüksek olduğu yörede evlerin daha uzun süre çürümeden kullanılmasını sağlamak da etkili olmuştur.

4. Degradasyon Sebepleri

Yörede uzun bir dönemin tecrübesi ve coğrafi şartların etkisini yansıtan konutlar eski yapılarını kaybetmeye başlamıştır. Bu eserler ülkemizin kırsal kültürünü yansıtmaları açısından önem taşısa da ne yazık ki gereken önemi görmemekte ve kaderlerine terk edilmektedir. Geleneksel ahşap yapılarda bozulma sebepleri fiziksel, biyolojik ve insan kaynaklı nedenler olarak gruplandırılabilir (Turgay ve Buyruk, 2017:43-44).

4.1. Fiziksel Etkenler

Atmosferik koşullardan meydana gelen yağmur, kar, sıcaklık değişimleri, UV ışınlar ve rüzgâr gibi etkenler nedeni ile ahşapta oluşan yarıлма, çatlama ve burulma gibi bozulmalardır. Bunlar renk değişimiyle başlayıp çürümeye kadar devam eder. Ahşap meskende bakımsızlık ile bozulma doğru orantılıdır.

4.2. Biyolojik Etkenler

Ahşabın çürümesiyle beraber ortaya çıkan bakteriler, mantarlar, yosunlar ve böceklerin etkileridir.

4.3. İnsan Kaynaklı Bozulmalar

4.3.1. Hatalı Onarımlar

Yapılarda kullanılan malzemeler birbiri ile uyumlu olmak zorundadır. Bu uyumu taşımayan malzemelerle yapılan onarımlar meskenler için faydadan çok zarar getirmektedir. Mesela evlerin eskiyen ahşap pencere elemanlarının PVC (Poli Vinil Clorür) malzeme ile yenilenmesi evlerin içindeki hava dolaşımını olumsuz etkilemekte ve ahşap malzemenin hızlı bozulmasına neden olmaktadır (Foto 3).

Foto 3. Ahşap evlerde pencere elemanı olarak PVC sistemin kullanımı (Yenigüler Köyü-Ayancık)

Ahşap malzemeye erişimin kolay olduğu dönemlerde evlere dış cephelerden soğuk havanın girişini engellemek amacıyla yine ahşap malzeme kullanılarak dış cepheler kapatılmıştır (Foto 4).

Ahşap malzemenin temin edilmesindeki güçlükler insanların farklı çözümler bulmasına neden olmuştur. Özellikle kış mevsiminde evlere soğuk hava girişini engellemek ve evleri yağıştan korumak için yapıların dış cephesinin tamamı ya da bir bölümü farklı malzemelerle kaplanmaktadır (Foto 3, 5, 6-9). Bu işlem hem estetik açıdan hem de evlerin sağlığı açısından olumsuz bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Foto 4. Dış cephe kaplaması olarak ahşap malzeme kullanılan bir konut (Doğanlı Köyü/Ayancık)

Foto 5. Çatısı ve dış cephesi sac örtü ile kaplanmış, pencereleri PVC sistemle değiştirilmiş bir konut (Akören Köyü/Ayancık)

Foto 6. Dış cephesi sac örtüyle kaplanmış bir konut (Akçaçam Köyü /Erfelek).

Kaynak: Halil Önceler

Foto 7. Oturulan bölümün ısı değerini korumak amacıyla bu bölümün naylon malzeme ile kapatıldığı bir konut (Kızılcağaya Köyü/Ayancık)

Foto 8 ve 9. Evin dış cephesindeki kaplama malzemesi de ekonomik seviyeye göre değişmektedir. Ekonomik durumu elverişli olanlar kaplama için sac malzeme kullanırken (solda-Yusuflu Köyü/Türkeli) ekonomik durumu elverişli olmayanlar plastik malzeme tercih edebilmektedir (sağda- Karakestane Köyü- Ayancık)

Mesken içindeki onarımlarda özellikle ıslak zeminlerde kullanılan yapı malzemesinin sisteme uygun olup olmadığı hesaba katılmadan yapılan onarımlar yapı fiziğini olumsuz etkilemekte ahşap yapıya binen ağırlığı arttırdığı için çabuk deforme olmasına neden olmaktadır (Foto 10, 11).

Foto 10 ve 11. Tuvalet ve banyo gibi ıslak zeminlerde yapılan tadilatlarda betonarme malzeme kullanılırken yapı fiziği dikkate alınmalı, yapının taşıyamayacağı ağırlıkta malzeme kullanımı tahribatı hızlandırmaktadır (Ayancık).

Bazı mekânlarda kullanılan ahşap döşemelerin üzerine şap dökülmesi, çimento kullanılarak sıva yapılması, malzemenin bünyesine uygun olmayan boyalar ile boyanması vb. hatalar malzeme ömrünü kısaltmaktadır (Foto 12, 13) (Perker, 2010: 95).

Foto 12 ve 13. Ahşap yapıların dış cephelerinin gelişigüzel malzeme kullanılarak boyanması (Solda - Dolay Köyü/Ayancık) ya da ahşap malzemenin çimento ile sıvanması (Kurtköy/Ayancık) konutların ömrünü kısaltmaktadır.

4.3.2. Yapıların Terki ve Mevsimlik Kullanım

Yurtiçi ve yurtdışı göçlerle nüfusunun büyük kısmını kaybetmiş Sinop kırsalında, bir kısım insan köylerini yaz döneminde birkaç hafta ya da ay kalın ve n sayfiye yerleşmesi olarak kullanırken bir kısmı köylerine uzun zaman dilimlerinde hiç gelmemektedir. Uzun dönem kullanılmayan bu meskenler kaderine terk edilmekte bakımsız kalan evleri dış etkilerden koruyan çatı örtüsünün zarar görmesiyle evin yıkım süreci hızlanmaktadır (Foto 14). Mevsimlik kullanılan evler ise sadece yılın birkaç ayında kullanılmakta geri kalan zaman diliminde dışardan gelen olumsuzluklara karşı savunmasız kalmaktadır. Bu yapılarda meydana gelen bozulmalara anında müdahale edilemediği için tahribatın derecesi artmaktadır (Foto 15). Bu geleneksel konutların sahipleri zaman zaman gelip evleri

kontrol edemeyecekleri ya da kışın kar yağışının yoğun olduğu dönemde çatıdaki kar örtüsünü temizleyemeyecekleri için bu konutlarda estetik ve kültürel kaygılardan ziyade yapının fiziksel özelliklerini koruyacak önlemler alınmaya çalışılmaktadır.

Foto 14. Terkedildiği için bakımsız kalan ve sonrasında çatısı çöken bir köy evi (Babaçay Köyü/Ayancık)

Foto 15. Yapı fiziği bozulduğu için yıkılmak üzere olan bir köy evi (Boyabat)

Kaynak: Ahmet Aslan

4.3.3. Aile İçi Anlaşmazlıklar

Tarım arazilerinin ve konutların miras yoluyla parçalanması sonucu evler üzerinde birçok kişinin hak sahibi olması da beklenenin aksine ilgisizliği arttırmaktadır. Özellikle büyükşehirli göç edenler ekonomik kriz ya da doğal afetlere karşı köylerini bir sigorta olarak görmekte bu sebeple köylerinden tamamen çekilmeyi doğru bulmamaktadır. Bu durum zaman zaman kardeşler ya da hak sahipleri arasında anlaşmazlıklara yol açarak evlerin bakımsızlık miktarını arttırmaktadır (Foto 16, 17).

Foto 16 ve 17. Miras anlaşmazlıkları ve araziler üzerinde çoklu hak sahipliği evlerin bakımsız kalmasına (solda) (Büyükdüz Köyü/Ayancık) ya da tahrip edilmesine neden olabilmektedir (sağda) (Gaziler Köyü/Türkeli).

Kaynak: Habertürk, 2016

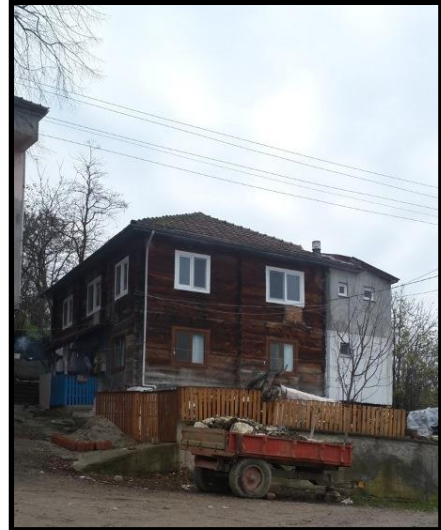

4.3.4. Ekleme

Sosyal ve ekonomik hayatın değişimiyle birlikte farklılaşan kullanıcıların ihtiyaç ve arzuları evlerin cephe ve planlarının değiştirilmesine sebep olmaktadır. İhtiyaçlar doğrultusunda yapılan değişiklikler konutun doğasına uygun yapıldığı sürece konutu olumsuz etkilememektedir (Foto 18). Bu değişiklikler geleneksel özelliklere bağlı kalınmadan yapılırsa meydana gelen bozulmalar doğrudan yapı taşıyıcı sistemine yansımakta ve geleneksel konutun bozulmasının artmasına ya da bozulma sürecinin hızlanmasına neden olmaktadır. Geleneksel konutlara yapılan eklemeler konutu doğrudan doğruya etkileyerek, konutun tarihsel, kültürel, estetik vb. değerlerini tehdit etmektedir (Foto 19 ve 20). Eklemeler konut içinde mekânsal boyutta olduğu gibi yapı dışında da gerçekleşebilmektedir (Perker ve Akıncıtürk, 2011).

Foto 18. Geleneksel mimari özellikleri korunarak ekleme yapılmış bir konut (Akçaçam Köyü /Erfelek)
Kaynak: Halil Önceler

Foto 19 ve 20. Bir bölümü geleneksel mimari (malzeme) ile diğer bölümü modern mimari (malzeme) ile inşa edilmiş kırsal konutlar (Bakırlı Zaviye/Ayancık-Karabey Köyü/Türkeli)

Meskenlere yapılan eklemeler daha çok ıslak zeminlerde meydana gelmekte evlere banyo ve tuvalet eklenmektedir (Foto 21). Doğru yapı malzemesi kullanılmadan yapının sistemini gözardı ederek yapılan eklemeler yapı statüğünü ve özellikle taşıyıcı sistemleri geri dönüşü olmayacak şekilde etkilemekte ve ahşap kültür varlıklarımızın gelecek kuşaklara aktarılmasını riske sokmaktadır (Ekinci ve Arpacıoğlu, 2004).

Foto 21. Konutlarda ahşap malzeme üzerine yapılan tuvalet ve banyo gibi eklemeler yapı statüğünü olumsuz etkilemektedir (Pazarcık Köyü/Ayancık).

4.3.5. İptal Etme

Değişen yaşam koşulları geleneksel konutların bazı mekânlarının ve yapı bileşenlerinin iptal edilmesi sonucunu doğurmuştur. Odaların kullanım durumlarının değişmesiyle bazı kapı ve pencereler iptal edilmektedir (Foto 22). Hayvancılık faaliyetlerinin azalmasıyla evlerin alt katlarındaki ahırlar ve hayat altı adı verilen bölümler farklı birimlere dönüştürülmüştür. Kimi evlerde bu bölümler odalara dönüştürülerek kullanıma açılmıştır (Foto 23).

Foto 22 ve 23. Konutlardaki birimlerin farklı amaçlarla kullanılmaya başlanması ve yapılan eklentiler bazı birimlerin iptal edilmesine neden olmaktadır. Bu iptal edilen birimler modern malzeme ile kapatıldığı için farklı bir görünüm arz etmektedir (Solda/Boyabat)

Kaynak: Ahmet Aslan.

4.3.6. Dönüştürme

Dönüştürme, geleneksel konutların yapı malzemelerinin değiştirilmesiyle meydana gelen degradasyondur. Yapının ömrünü uzatan bir uygulama olsa da kültürel açıdan en önemli tahribatlardan biri aslında bu şekilde meydana gelmektedir. Bu dönüşüm birden farklı sebebe bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir.

4.3.6.1. Kalifiye Eleman Eksikliği

Geleneksel mimariye uygun bir konut inşa etmek isteyen ya da konutunda geleneksel mimariye uygun bir tadilat gerçekleştirmek isteyen bir köylünün bu işi yapabilecek ustalara ulaşması çok zordur. Mesela evinin çatısı taş örtü kaplı olan bir köylü bu taşı arazinin belirli bölgelerinden hazırlayarak çatıyı onaracak bir ustayı tedarik edememektedir. Bu sanatı devam ettirebilecek kişiler ya çalışamayacak kadar yaşlı ya da artık bu işi yapmayı bırakmış farklı meslekler edinmişlerdir (Foto 24 ve 25). Bunun sonucunda geleneksel konutlar modern yapılar konusunda uzmanlaşan ustalar tarafından tamir edilmektedir.

Foto 24. Ahşap ev ustası Ahmet Özcan (93 yaşında) (Dereköy/Ayancık)

Foto 25. Ahşap ev ustası Mehmet Özdemir (91 yaşında) (Belpınar Köyü/Ayancık)

4.3.6.2. Yasal Düzenlemeler

Geçmişte köylerde insanlar ev ve eklentilerini özgürce yapabilirken günümüzde bu yerleşimlerin daha sağlıklı gelişmesi için birtakım kanuni sınırlamalar getirilmiştir. Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri dışındaki Sinop gibi illerde kırsal yerleşmelerde inşa edilecek bir mesken için ya da meskende yapılacak tadilatlarda İl Özel İdaresi'nden izin alınması gerekmektedir. Bu başvuruda meskenin bulunduğu alanın Köy Yerleşik Alanıⁱⁱⁱ sınırları içinde olup olmamasına göre farklı işlem yapılmaktadır.

Köy Yerleşik Alanı içinde yapılan başvurular: Yerleşik alan içindeki yapılar ile ilgili izin çalışmaları köy muhtarları aracılığı ile fenni kontrolleri ise il özel idaresi tarafından yapılmaktadır. Köylüler yapacakları inşaatı projelendirmek zorundadır. Bu sebeple İl Özel idarelerinde tip projeler üretilmiştir. Köylüler eğer isterse bu projeleri ücretsiz olarak kullanabilmektedir fakat bu projeler yörenin ihtiyaçlarına tam cevap veremediği için genelde kendi projelerini özel sektöre hazırlatarak özel idareye sunmaktadırlar^{iv}. Yeni inşa edilecek bir köy evi bulunduğu parselin en fazla yarısını kullanacak şekilde, azami 2 kat ve 6,5 metre yüksekliğe sahip olabilmektedir. Binanın maksimum genişliği ise 250 m² olarak belirlenmiştir.

Tadilat yapmak isteyenler için işlem daha farklı yürütülmektedir. Eski ahşap meskenlerin plan-projesi olmadığı için bu evlerde yapılacak tadilat ve onarım bittikten sonra ortaya çıkan şekliyle bir proje hazırlanması istenmektedir yani tadilatı biten ev projelendirilmektedir. Bu projelendirme süreçleri köylüler için ek bir maddi külfet oluşturduğu için genel olarak birçok köylü bu başvuruda bulunmadan kendi başına onarım faaliyetlerini sürdürmektedir.

Yerleşik alan dışında yapılan başvurular: İl özel idareleri tarım alanlarının yapılaşmaya açılmasını engellemek ve yerleşmeleri toplulaştırmak için bu alandaki yapılaşma çalışmalarında kent merkezlerindeki benzer bir ruhsatlandırma süreci izlenmektedir. Yerleşik alan dışında yapılacak yapıların genişliği en fazla 150 m² olarak belirlenmiştir^v. Bu alanda yapılacak evler için mekanik proje, zemin etüdü ve Tarım İl müdürlüğünden araziye ev yapılabileceği konusunda olumlu görüş alındıktan sonra yapı ruhsatı verilmektedir.

Mevcut projeler köylülerin ihtiyacına cevap vermemektedir bu sebeple yeni konut inşası için İl Özel idaresinin projeleri genel olarak kullanılmamaktadır. Yeni proje çizdirmenin maliyeti altına girmek istemeyen ve bürokratik işlemlerle uğraşmak istemeyen birçok köylü izinsiz tadilat yapmakta ya da kendince farklı çözümler üretmektedir (Foto 26 ve 27).

Foto 26 ve 27. Yörede geleneksel mimarinin en önemli sembollerinden olan köy ambarlarının hava akımının sağlanması amacıyla boş bırakılan alt kısımları modern malzeme ile kapatılarak konuta çevrilmektedir (Solda-Babaçay Köyü/Ayancık) (Sağda- Bakırlı Zaviye Köyü/Ayancık).

4.3.6.3. Yapı Malzemesinin Teminin Zorluğu

Yörenin en önemli inşa malzemesi temelde ve çatıda taş malzeme geri kalan tüm bölümlerde ahşap malzemedir.

Taş malzeme, işin ustaları tarafından akarsu vadilerinden, deniz kıyılarından veya yol yarmalarından inşaat için uygun kayalardan elde edilerek imece usulü ile köye ulaştırılmaktaydı. Sonrasında bu malzeme doğrudan taşı temin eden usta tarafından ya da evi inşa edecek farklı bir usta tarafından konutların inşasında kullanılıyordu. Günümüzde bu işi yapacak ustalara erişimin neredeyse imkânsız oluşu bu malzemelerin yerine modern inşa malzemesi olan tuğla ve kiremit kullanılmasına neden olmaktadır.

Ahşap malzeme ise geçmişte ormanların koruma altında olmadığı dönemlerde yakın çevredeki ormanlardan kolayca temin edilebilirken ormanların koruma altına alınmasıyla temini oldukça

güçleşmiştir. Artık yapı malzemesi olarak kullanılabilen ağaç miktarı kanunlarla belirlenmiş oranlarda izne tabi olarak elde edilebilmektedir.

6831 sayılı Orman Kanununun 31, 32 ve 33'üncü maddelerine göre sınırları içinde devlet ormanı bulunan ya da ormana sınır olan köylerdeki hak sahiplerinin yeniden yapacakları ev, ahır, samanlık, ambar ve kümes inşaatları ile bunların tamirâtı için zati ihtiyaç adı altında yapılacak emvali verilmektedir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018b). Bu emval;

Yeni inşaatlar için (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018c):

Ev için, 6 nüfusa kadar (6 dahil) 12 m³, 6 nüfustan fazla ailelerde beher fazla nüfus için 1 er m³ ilavesiyle azami 16 m³ (vi)

- Ahır için 3 m³,
- Samanlık için 2 m³,
- Ambar için 1 m³'tür.

Bunlara ek olarak kümes inşaatı için ise 2 m³'e kadar yapılacak emval verilmektedir. Zati ihtiyaç olarak yapılacak yardımcı alan bir köylünün 10 yıl boyunca tekrar kereste alma şansı bulunmamaktadır. İnşaat süresinin üzerinden 10 yıl geçtikten sonra tadilat için en fazla 3 m³ kereste alabilmektedir.

Daha eski dönemlerde akrabalar aldıkları zati ihtiyaçları birleştirerek ihtiyacı olan birine ev yapılacak keresteyi sağlayabilirken kontrollerin çok sıkı olduğu bugün köylülerin bunu yapması imkansızdır. Köylüye zati ihtiyaç olarak verilen tomruklar orman işletme tarafından damgalanmakta ve kullanıldıktan sonra orman işletme görevlileri tarafından kontrol edilmektedir. Zati ihtiyaç olarak köylüye verilen kerestenin başkasına devredilebilmesi için devredilecek kişinin de emval alma hakkı bulunması gerekmektedir. Bu manada bakıldığında orman işletme tarafından köylüye ev yapabilmesi için verilen kereste ile ahşap bir evin inşa edilme şansı oldukça zordur.

Köylüler başka bir evi satın alarak malzemelerini kullanmak istediklerinde de karşılığında zati ihtiyaç engel olarak çıkmaktadır. Zati ihtiyaç olarak alınan tomruklarla yapılmış bir evin kerestelerinin sökülerek başka bir yere nakli de yasaklanmıştır. Bu nedenle köylülerin birbirlerinin evlerinden de faydalanma şansı da bulunmamaktadır (Orman Genel Müdürlüğü, 2018).

Böyle bir durumda piyasadan kereste temin etmek zorunda kalan köylü için bu yapı malzemesi pahalıya mal olmaktadır. Daha ucuz rakamlara temin edilebilen farklı bölge ya da ülkeden gelen keresteler ise köy evinin mevcut ahşabı ile uyumlu olmamaktadır. Bunların yanında yakın çevreden elde edilen düşük maliyetli kavak kerestesi gibi türler dayanıksız olduğu için bunlarla yapılan onarımlar çok daha büyük sorunlara yol açabilmektedir.

Geleneksel konutlarda yer alan malzemelerin erişiminin zor ve pahalı olması bunların yerine erişimi daha kolay ve ucuz olan malzemelerin tercih edilmesine neden olmaktadır (Foto 28-33). Ahşap malzemenin diğer malzemeler ile (taş, metal vb.) birlikte kullanımlarında gereken önlemlerin alınmaması ahşap sistemde korozyon, yorulma, çürüme vb. bozulmalar oluşabilmektedir (Foto 34) (Perker, 2010: 45).

Foto 28 ve 29. Ahşap iskelet üzerine yeni yapı malzeme olarak tuğla kullanılması yapının fiziğini olumsuz etkilemekte ve ahşap malzemenin deforme olmasına neden olmaktadır (Solda- Doğanlı Köyü/Ayancık)(Sağda- Kovaçayır Köyü/Boyabat) (Kaynak: Ahmet Küçükbaş).

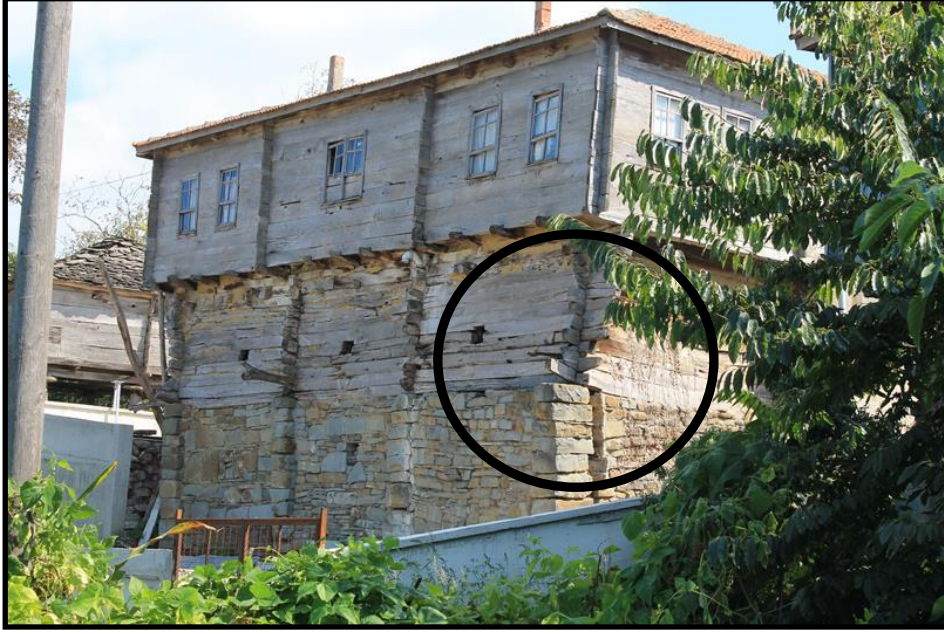

Foto 30 ve 31. Geleneksel yapı malzemesine ulaşım güçlüğü nedeniyle konutlarda tahrip olan kısımlarda modern yapı malzemesi kullanılmaktadır (Solda-Boyabat) **Kaynak:** Anonim (Sağda-Gürsöktü Köyü Ayancık).

Foto 32 ve 33. Geleneksel yapı malzemesi ve ustalara erişim güçlüğü küçük ya da büyük fark etmeksizin konutlara yapılan müdahalelerde modern malzeme kullanımı sonucunu doğurmaktadır (Solda- Bakırlı Zaviye Köyü/Ayancık) (Sağda- İnaltı Köyü/Ayancık).

Foto 34. Konutların belirli kısımlarında kullanılan modern malzeme statik dengeyi bozmaktadır (Kestanelik Köyü/Ayancık).

Geleneksel mimarinin bozulmadan devam edebilmesi için gerekli olan ahşap ve taş malzeme yörede hem pahalı hem de zor temin edilen malzemeler haline gelmiştir. İnsanlar konutların inşa ve onarım malzemelerini öncelikli olarak ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak seçmeye başlamıştır (Foto 35 ve 36).

Foto 35. Tamamıyla modern yapı malzemesi kullanarak geleneksel biçimde inşa edilmiş bir köy ambarı (Yenikonak-Otmanlı Köyü/Ayancık).

Foto 36. Yörede geleneksel mimaride yaşanan degradasyona en güzel örneklerden biri: Genişletme ve tamirat çalışmaları geçiren ve her seferinde farklı malzeme kullanılan bir kırsal konut. *Solda* ahşap duvar ve pencere ile taş çatı örtülü geleneksel mimari özellikleri taşıyan bölüm. *Ortada*, Marsilya tipi kiremit ile örtülü ve plastik malzeme ile dış cephe kaplaması yapılmış, pencereleri PVC olan bölüm. *Sağda*, sac çatı örtüsü kullanılmış ve sac malzeme ile dış cephe kaplaması yapılmış, pencerelerin bir kısmı ahşap bir kısmı PVC malzeme olan bölüm (Bakırlı Zaviye/Ayancık).

5. Tartışma ve Sonuç

Geleneksel mimari, iklim, jeolojik ve jeomorfolojik özellikler, bitki örtüsü, gelenek-görenekler, üretim-tüketim biçimleriyle şekillenen, onu inşa eden insanın kültürünü ve ekonomik etkinliklerini yansıtan öğelerdir. Teknolojik gelişmelerle insanların ekonomik ve sosyal yaşantılarında meydana gelen değişikliklerin konutlarına yansması kaçınılmazdır. Çünkü zamanla geleneksel konutlar, sosyal yaşamda meydana gelen değişikliklere bağlı olarak ortaya çıkan güncel kullanıcı gereksinim ve isteklerine yanıt veremez duruma gelebilmektedir. Bu sebeple insanlar yeni ev inşa ederken ya da mevcut evlerini tamir ederken konutlarını değişen yaşam şartlarına göre yeniden düzenlemektedir. Bu düzenlemeler yapılırken yapının mimar özelliklerini kaybetmemesi ve zarar görmemesi çok önemlidir.

Tarihi, kültürel ve yapısal anlamda değer taşıyan ve mimari mirasımızı oluşturan geleneksel konutların korunması ve geleceğe aktarılması gerekmektedir. Oysaki bu konutlar çeşitli nedenlerle her geçen gün yıpranmakta ve giderek yok olmaktadır. Geleneksel konutları korumak ve inşa edildiği yöntemlerle onarmak gerek hammadde gerekse kalifiye usta yetersizliği nedeniyle önermesi kolay ama gerçekleştirilmesi zor bir iştir. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için yapacakları düzenlemeleri planlarken evlerin geleneksel yapısının korunmasından ziyade malzemeyi ucuza temin edebilmeyi ve kendi ihtiyaçlarını karşılamayı öncelikli olarak düşünmektedir. Geleneksel malzemenin temininin zor ve pahalı olması, bunları kullanacak usta sayısının giderek azalması insanların konutların tamiratında modern malzemeye yönelmesine neden olmaktadır. Konutlarda gelişigüzel yapılan değişiklikler konutların yapısına zarar vermekte ve kullanım ömrünü azaltmaktadır. Ayrıca modern ve geleneksel

malzemenin uyumsuz şekilde kullanıldığı, ne geleneksel ne de modern inşa formlarına uygun olmayan konutların sayısı gittikçe artmaktadır.

Teknoloji gelişip insanlar doğaya üstün geldikten sonra birbirine benzeyen aynı tipte inşa edilmiş evler artmış coğrafi çevresiyle uyumlu geleneksel konutlar insanlar için önem kazanmıştır. Çevresindeki ormanların sağladığı hammadde ile yapı gereci olarak ağaç, çatı örtüsü olarak da taş kullanılan Sinop kır meskenleri geleneksel mimari açısından önemli yapılarıdır. Bu yapıların korunması kültürel açıdan önemli olduğu gibi kırsal kalkınma açısından da önem taşımaktadır. Avrupa'da bu evlere benzer olan Alplerde yer alan kır meskenleri korunmakta ve turistik çekicilik için ve konaklama ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılmaktadır. Bu konutların tamirâtı için öncelikli olarak geleneksel malzeme kullanımı teşvik edilmeli, bu malzemelerin uygun fiyatlarla ve yeterli miktarda temini için gerekli yasal önlemler alınmalıdır. Çağdaş yapı malzemesi kullanacak olanlar için de tarihi yapının biçimlenişini bozmadan kullanımını sağlayacak projeler üretilmelidir. Yerleşimlerde tek ev korunmasından ziyade bütünüyle korunması için ilgili kurum ve kuruluşların (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Yerel yönetimler) gerekli çalışmaları yapması ve fonları oluşturması gerekmektedir. Bu konutlarda yaşayanlara yapıların önemi aktarılmalı, kendi konforları için yapılacak onarımların yapının özgünlüğünü bozması konusunda gerekli eğitimlerin, eğitici toplantıların yapılması gerekmektedir. Bu konutların sürdürülebilirliğinin ne kadar önemli olduğu, özgün dokuyu bozmayan onarımların yerleşmelere ve halka geri dönüşümünün nasıl olacağı konusunda yaşayan olumlu örnekler aktarılmalı ve bilinç oluşturulmalıdır. Karadeniz Bölgesi içinde önemli bir turizm merkezi olma yolunda ilerleyen Sinop için bu geleneksel yapılar kültürel ve turistik değerlerini yitirmeden korunarak gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.

Notlar

ⁱ Yöredeki geleneksel konutların inşasında çatı kısmı dışında metal çivi kullanılmamıştır.

ⁱⁱ Pedavra ile çatıların örtülmesi önemli oranda orman tahribatı yarattığı için köylünün pedavra ihtiyacını karşılamak ve onların ormanları tahrip etmesini engellemek üzere Ayancık'ta 1953 yılında yapılan bir makine ile tomruk artıkları pedavra imalinde kullanılmıştır. Köylüye sac ve kiremitten daha ucuz fiyattan temin edilen bu pedavralarla ormanların tahrip edilmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır (Kaya, 2015: 50).

ⁱⁱⁱ Yerleşik alan, köyün ortak mallarının (Okul, cami, köy odası, vb.) bulunduğu alanın içindeki en son yapı sınır kabul edilerek çizilen sınırdır. Ayrıca bu alanın 100 metre genişleme sınırı bulunur.

^{iv} Bu tip projeler illerde görevli mimarlar tarafından çizilerek hazırlanmıştır. Sinop İl Özel İdaresinden alınan bilgiye göre bu projelerin köylülerin ihtiyaçlarına cevap vermedikleri görülmüş bu nedenle yeni tip proje geliştirmek üzere bir ekip kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır.

^v Plansız Alanlar Yönetmeliğinde yapı üst sınır olarak 250 m² belirlenmiş olsa da Çankırı, Sinop ve Kastamonu bölgesi çevre düzeni planına göre en fazla 150 m² olarak ruhsatlandırma yapılmaktadır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018a).

^{vi} İl Özel İdareleri tarafından hazırlanan tip projelerle başvuru yapıldığında 12 m³ sınırı ortadan kalkmakta projenin gerektirdiği kadar yapı malzemesi kişiye temin edilmektedir.

Architectural Degradation in Traditional Rural Houses: A Case Study of Sinop

Mutlu Kaya*^a

Submitted: 25.09.2018

Accepted: 14.02.2019

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

A house is the most basic element that forms settlements. The houses are of geographic importance due to the fact that their shape, structure and construction material reflect geographical conditions of a given area. This is especially the case for rural houses (Tolun-Denker, 1977: 60).

Traditional rural houses contain elements that reflect the economic level and activity of the family, the number of individuals, the culture of the region, the geological and geomorphological features of the environment, climate and vegetation, and each unit finds its way within this framework. Traditional houses differ not only in terms of material used, but also in terms of arrangement and equipment. In other words, it is not important how and why a house is built, but for whom and what it is built for (Tolun-Denker, 1977: 128). Local masons and local people use their long-term experience to build a structure and material that best suits its geographical conditions. The migration from rural areas to urban areas, which began in the 1950s in Turkey and reached its peak in the 1990s, led to the evacuation of settlements in rural areas and the abandonment of many houses to their own fate. The increase in transportation and communication has made modern building materials more affordable and accessible, and the building material for houses has ceased to be the wood or stone obtained from the surrounding environment and instead, they have started to become briquettes or reinforced concrete houses. Thus, the patriarchal family structure has deteriorated, and every newly formed family started to build their own house and the concept of acclimation has changed in people migrating to large cities or abroad. Living in reinforced concrete houses rather than houses that require timely maintenance and repair made of wood and stone material has become synonymous with having a social status in the villages.

With the disappearance of traditional way of living in villages with the former elderly population, the culture that had represented is also being and this architectural ‘identity’, which has been lost in our cities, is also disappearing in the rural areas due to a lack of awareness and interest, as well as economic factors.

2. Purpose, Data and Method

In this study which adopts qualitative research method, the primary data obtained by land studies and unstructured interview techniques was used together with information compiled from numerous

* Sorumlu Yazar/Corresponding Author: mutlu.kaya@omu.edu.tr

^a Ondokuz Mayıs University, Faculty of Tourism, Samsun/Turkey, <https://orcid.org/0000-0001-9165-0110>.

published sources on this topic. Land studies and investigations were carried out in approximately 60 villages in different districts between the years 2012 and 2018, and the information gathered about the wooden house makers, the local people, the construction process and the shapes of the houses make up the core of this study.

3. General Characteristics of Traditional Wooden Houses in Sinop

Most of the houses around the Sinop Province were built with wooden materials due to their ease of supply and abundance, and completed with stone material on the roof. Oak and chestnut trees were generally preferred in the construction of houses for their water-resistance. However, it is also possible to see houses made of pine and wood in the region. The woods obtained from these kinds of trees species were combined with wooden nails called ‘zıvana’. Stone blocks were used mainly in the areas where the houses were in contact with the soil in order to prevent wood the decay. The stone material used in the main structure of the houses was also used in a unique way to cover the roof as a roof covering around Ayancık, Erfelek and Türkeli with a rare way of use. In the region, thin-stratified (laminated) clay stones obtained from Eocene and Upper Cretaceous flysch areas and schist rocks, which can be separated to thin plates, were generally used to cover the roofs in general as roof covering. These rocks are derived from the cliffs located along the sea shores: from the large stone blocks that have the characteristic of being separated from the river valleys or from the main rock surfaces due to landslides or roadblocks in the inner and outer parts, which are far away from the beach (Yılmaz, 2001). The stone cover, which is currently quite heavy compared to the commonly used tile and sheet cover, prevents the wooden walls from loosening, opening and lifting up due to the load placed on the timber which is built using wooden nails.

In order to eliminate the slope in the houses built in such areas, the upper half of the barn is planned as a top floor settlement area. The barn is located just below the house because it provides easy access to animals, and keeps the living area above it. In traditional houses, each room is planned as a separate house in which every married couple is provided with their own room.

4. Causes of Degradation

The houses reflecting a long existence and showing the long-term effects of geographical conditions have begun to deteriorate. However, these structures –that are a reflection of Turkey’s culture- have been left to their fate. Causes of deterioration in traditional wooden structures can be grouped as physical, biological and human causes (Turgay and Buyruk, 2017: 43-44).

4.1. Physical Factors

These are disruptions in wood like splitting, cracking and torsion due to factors such as rain, snow, temperature changes, UV rays and wind caused by atmospheric conditions. They start with color change and continue with decay. So, there is a correlation between the neglect of wooden houses and their deterioration.

4.2. Biological Factors

The decay of wood is caused by bacteria, fungi, moss and insects.

4.3. Human Sourced Spoilage and Incorrect Repairs

The materials used in the structures have to be compatible with each other. Repairs with materials that do not meet this requirement bring more harm than good to houses. Difficulties in the supply of wood material have led people to find different solutions. All or some part of the exterior is covered with sheet metal, plastic, etc. in order to prevent the cold and rain from entering the house.

This process has a negative effect in terms of aesthetics and health of the houses.

House repairs made without regard for the suitability of the building material used, especially on wet floors, have a negative effect on its physical structure, and causes the deformation of the building since they increase the weight on wooden structure.

4.3.1. Abandonment of Building and Seasonal Usage

In the Sinop countryside, which has lost most of its population through domestic and international migrations, some people use their village homes for a few weeks or month during the summer while others do not come to their villages for long periods of time. These unused and neglected houses deteriorate faster due to the damage in the roof cover that protects the houses from external factors. Houses which are used for a few months during a particular season remain unprotected for the rest of the year. The damage in such houses increases due to long-term neglect.

4.3.2. Family Conflicts

The fact that many people have rights over houses as a result of the division of agricultural lands and residences by inheritance increases the lack of interest unexpectedly. Especially those who migrated to metropolitan cities think of their villages as an insurance against the economic crisis or natural disasters and, therefore, they do not withdraw completely from their villages. This situation sometimes causes disagreements between siblings or the right holders, increasing the degree of negligence of the houses.

4.3.3. Addition

The needs and desires of different owners or users with different social and economic status also lead to changes in the facades and plans of the houses. If these changes are made without adhering to their traditional characteristics, the damage is observed on the main structure which either causes the deterioration of the traditional house, or the acceleration of the deterioration process (Ekinçi and Arpacioğlu, 2004).

4.3.4. Transformation

Transformation is the degradation that occurs by changing the construction materials of traditional houses.

4.3.4.1. Lack of Qualified Staff

It is very difficult to find a qualified person to build a house or make renovations that comply with the traditional architecture of the region. The people who are qualified to undertake this task or continue this 'art' are either too old to work or they have acquired different professions.

4.3.4.2. Legal Regulations

Although people in the villages could build their homes and make add-ons freely in the past, today some legal restrictions have been introduced for the healthier development of these settlements. In municipalities -other than the metropolitan municipalities- such as the city of Sinop, one has to get permission from and get their project approved by the Special Provincial Administration in order to build their house or make renovations. The projects that are provided without charge by the Special Provincial Administration do not respond to the needs of the villagers and thus, are not preferred. Many villagers, who want to avoid the cost of drawing a new project, either make unauthorized modifications or produce different solutions.

4.3.4.3. The Difficulty of Procurement of Construction Materials

The most important building material of the region is basically wooden material and stone material for the roof and foundation. Nowadays, it is almost impossible to access builders or masters who can place it on the roof and supply the stone material. This has resulted in the use of modern building material such as brick and tiles.

In the past, it was easy to obtain wood material from nearby forests, but now it is very difficult due to strict regulations protecting forests. Now, obtaining wood as building material is subject to permits determined by the laws. Furthermore, it is too expensive for the villager to buy timber from the market. The fact that materials in traditional dwellings are difficult and expensive to obtain leads to the preference of material that is easier and cheaper to access. Not taking necessary measures in the case of using wood materials in combination with other materials (stone, metal, etc.), may lead to the occurrence of distortions such as corrosion, frazzle, decay etc. (Perker, 2010:45).

5. Conclusions and Recommendations

Traditional houses which have a historical, cultural and structural importance and constitute Turkey's architectural heritage should be protected and transferred on to the future. However, these houses gradually disappearing due to multiple factors as stated above. It is easy to recommend but harder to implement the protection and repair of traditional houses using traditional methods due to the lack of raw material and a qualified master. People consider it as a priority to obtain the materials at low cost and to meet their needs rather than preserving the traditional structure of houses. The fact that the supply of traditional materials is difficult and expensive, and the lack of master builders, has caused people to turn to modern materials in the repair of houses. Random changes damage the structure of the houses and decrease their life-span. The number of houses, combining traditional material with modern material that does not comply with the traditional houses are increasing day by day.

The rural houses in Sinop are buildings that reflect traditional architecture in Turkey. The conservation of these structures is important in terms of rural development in addition to their culture. The rural houses in the Alps, which are similar to these houses, are protected and used as a touristic attraction and accommodation. The use of traditional materials should be encouraged in their repair, and legal measures should be taken for the provision of these materials at reasonable prices and in sufficient quantities. For those who will use modern building materials, projects that will enable the use of the historical structure without disturbing the form should be produced. The institutions and organizations (*Ministry of Culture and Tourism, Development Agencies, Local Governments*) should establish funds

to protect all of them instead of individual houses. The people living in such houses should be given training about the importance of these structures, and how to repair, restore and protect them without damaging the originality of the structure. Thus, these traditional structures in Sinop which is on the way to becoming an important tourism center within the Black Sea Region, should be preserved and transferred on to future generations.

Referanslar/References

- Çal, H. (1998). The Architecture of Boyabat Village Houses. İreland,S. ve Bechheofer W. (Ed.), *The Ottoman House Papers From the Amasya Symposium 24-27 Eylül 1996* içinde (46-53). Oxford: British Institute of Archaeology.
- Çal, H. (2014). *Boyovası/Boyabat Kazasında Türk Mimarisi (Hurufat Defterlerine Göre)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Doğanay, H. (1994). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Ankara: Gazi Baro.
- Ekinci, S., Arpacıoğlu, Ü. (2004). *Geleneksel Ahşap Yapılarda Yapı Fiziği ve Malzeme Sorunlarının Taşıyıcı Sisteme Etkileri*. 10.08.2018 tarihinde https://www.academia.edu/4757225/GELENEKSEL_AH%C5%9EAP_YAPILARDA_YAPI_F%C4%B0Z%C4%B0%C4%9E%C4%B0_ve_MALZEME_SORUNLARININ_TA%C5%9EYICI_S%C4%B0STEME_ETK%C4%B0LER%C4%B0 adresinden alındı.
- Eres, Z. (2016). Türkiye’de Geleneksel Köy Mimarisini Koruma Olasılıkları. *Ege Mimarlık Dergisi*. 92, 8-13.
- Gürbüz, O. (1998). Van Gölü Çevresinde Kır Yerleşmeleri, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, 6, 93-136.
- Habertürk. (2016). *Sinop'ta Kardeşlerine Kızıp Ahşap Evi Yaktı İddiası*. 14.09.2018 tarihinde <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1227791-sinopta-kardeslerine-kizip-ahsap-evi-yakti-iddiasi> adresinden alındı.
- Işık, Ş. (1992). Ezine-Bayramiç Çevresinde Kır Meskenleri. *Ege Coğrafya Dergisi*. 6, 101-118.
- Kaya, M. (2015). *Ayancık ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=X-M9ZoluIoNTj2P7iY13hcOGjDa0X4qLXclrF19Z0y7WTBzS58wfmkaLPmlRMWTE> adresinden alındı.
- Köse, A. (2005). Türkiye’de Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.2, 1-34.
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2018a). *Plansız Alanlar Yönetmeliği* 09.08.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4882&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> adresinden alındı.
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2018b). *Orman Kanunu*. 09.08.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf> adresinden alındı.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2018c). *Orman Kanununun 35. Maddesindeki Yapı Sistemlerinin Tesbiti ve Uygulanmasına Dair Yönetmelik*. 09.08.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.848323.pdf> adresinden alındı.
- Orman Genel Müdürlüğü. (2018). *280 Sayılı Tebliğ (Zati İhtiyaç)* 09.08.2018 tarihinde [https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Tebliğler/280%20SAYILI%20TEBL%C4%B0%C4%9E%20\(Zati%20%C4%B0htiya%C3%A7\).pdf](https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Tebliğler/280%20SAYILI%20TEBL%C4%B0%C4%9E%20(Zati%20%C4%B0htiya%C3%A7).pdf) adresinden alındı.
- Perker, Z.S. (2010). *Geleneksel Anadolu Konutunun Güne Uyarlanmasında Yapısal Bir Model*, Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=NtBAevXNhYaNqJFoAcdBdhVdQcoqBRqJbC9Us12LM2k3ZSNOYZuy0iy1DTuIhlt> adresinden alındı.
- Perker, Z. S., Akıncıtürk, N. (2011). Geleneksel Konutlarda Fiziksel Değişim: Bursa’da Üç Örnek Yapı. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 29-39.
- Tanoğlu, A. (1954). İskân Coğrafyası, Esas Fikirler, Problemler ve Metod *Türkiyat Mecmuası*, 11, 1-32.
- Tanoğlu, A. (1969). *Nüfus ve Yerleşme*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü.
- Tolun - Denker, B. (1977). *Yerleşme Coğrafyası – Kır Yerleşmeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tunçdilek, N. (1956) Eskişehir Bölgesinde Mesken Şekillerine Toplu Bir Bakış. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü*

Dergisi. 7, 92-106.

- Tunçdilek, N. (1967). *Türkiye İskân Coğrafyası: Kır İskânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü.
- Turgay, T., Buyruk, P. E. (2017). Geleneksel Taraklı Evleri ve Yapılarda Bozulma Nedenleri. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*. 6 (2), 35-46.
- Tümertekin, E., Özgüç, N. (2009). *Beşeri Coğrafya- İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay.
- Yılmaz, C. (2001). Sinop-Kastamonu Yöresi Ahşap Kır Meskenlerinde Taş Çatı Örtüsü. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 6, 163–186.
- Yılmaz, C. (2005). *Doğal Afet Riski Taşıyan Yörelerde Yeniden İnşa Edilebilir Yapı Malzemesi Kullanımının Önemi; Sinop Örneği*, Sedat AVCI ve Hüseyin TUROĞLU (Ed.) Ulusal Coğrafya Kongresi 2005, (29–30 Eylül 2005) Bildiri Kitabı içinde (707-716), İstanbul: Çantay.
- Zaman, M. (2017). Türkiye’de Kırsal Meskenler ve Coğrafi Dağılımları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3, 11-936.